

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-324-6-15>

УДК 336.71

Вікторія СТЕПАНЕЦЬ

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
<https://orcid.org/0000-0003-4752-9465>

Ірина КРАСНОВА

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
<https://orcid.org/0000-0002-4507-6629>

СПОСОБИ ВРЕГУЛЮВАННЯ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Слід зазначити, що проблеми проведення процедур ліквідації та врегулювання неплатоспроможності банківських установ і нормативне забезпечення цього процесу залишаються мало дослідженими. Вітчизняна практика врегулювання неплатоспроможності банків не є досконалою та має бути гармонізована до європейської практики. Метою дослідження є систематизація основних способів врегулювання неплатоспроможності вітчизняних банків. Виокремлено складові механізми врегулювання неплатоспроможності, форма та характер прояву, та комбінація яких залежать від прийнятих норм врегулювання в той чи іншій країні. В статті розглянуто способи врегулювання неплатоспроможності вітчизняних банків. Сфокусовано увагу на їх основних моментах та особливостях. При цьому зазначено, що спосіб ліквідація з відшкодування не стосується врегулювання, а являє собою суто ліквідацію банківської установи, з усіма її наслідками. Акцентовано, що врегулювання має відбуватися з урахуванням принципу найменших витрат для Фонду, який є основним державним органом врегулювання. Визнано, що врегулювання банківських установ включає продаж бізнесу або акцій в режимі врегулювання неплатоспроможності, створення перехідного банку, виділення та відчуження продуктивних активів та зобов'язань, їх конвертацію. Останній спосіб може реалізуватися за фінансової підтримки Фондом гарантування вкладів у формі компенсації за прийняті зобов'язання або у вигляді позики. Зазначено відмінних способів створення перехідного банку від відчуження активів та зобов'язань. Відмічена можливість створення перехідного банку на термін понад один рік. Використання способу врегулювання за допомогою перехідного банку («бідж-банку») допомагає зберегти банківський бізнес. Сформовано пропозиції щодо вдосконалення способів врегулювання неплатоспроможності в Україні.

Ключові слова: ліквідація, врегулювання, активи, зобов'язання, депозити, капітал, фінансова підтримка, санація, Фонд гарантування вкладів, нагляд, перехідний банк.

Viktoriia STEPANETS, Iryna KRASNOVA

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

BANKS' RESOLUTION INSTRUMENTS IN UKRAINE

It should be noted that the problems of liquidation and resolution of banking institutions and the regulatory framework for this process remain poorly researched. The domestic practice of resolving bank is not perfect and should be harmonized with the European practice. The purpose of the research is to systematize the main ways of resolving domestic banks. The author distinguishes the components of the resolution mechanism, the form and nature of which depend on the adopted rules of regulation in a particular country. The article analyzes the resolution instruments for domestic banks. The author focuses on their main points and features. It is noted that the method of liquidation with payouts is not related to the resolution, but it is the liquidation of a banking institution with all its consequences. It is emphasized that the resolution should be based on the principle of least cost for the DGF, which is the main state resolution authority. It is recognized that the resolution of banking institutions includes the sale of business or shares in the resolution regime, the establishment of a bridge bank, purchase and assumption, and liabilities conversion. The latter instrument can be implemented with financial support from the Deposit Guarantee Fund in the form of compensation for the assumed liabilities or in the form of a loan. The author emphasizes the differences between the methods of establishing a bridge bank and the transferring assets and liabilities. The possibility of establishing a bridge bank for a period of more than one year is noted. The use of the bridge bank resolution instrument (bridge bank) helps to preserve the banking business. Proposals for improving the resolution instruments in Ukraine have been formulated.

Keywords: liquidation, resolution, assets, liabilities, deposits, capital, financial support, rehabilitation, Deposit Guarantee Fund, supervision, bridge bank.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Вибір Україною європейського вектору розвитку ставить перед країною певні виклики, в тому числі щодо вдосконалення регуляцій банківської системи. Банківські установи, в умовах сьогодення, здійснюють власну діяльність під впливом різних фінансових, політичних, військових соціальних чинників, які безумовно, як позитивно, так і негативно впливають на їх діяльність. Як наслідок, одні банки вміло та вчасно пристосовуються до впливу екзогенних та ендогенних чинників і продовжують свою діяльність, одночасно із підтриманням відповідного рівня капіталу, ліквідності та прибутковості. Інші – втрачають власну стабільність та надійність й переходять спочатку до категорії «проблемний», а потім й до категорії «неплатоспроможний» банк, що у підсумку призводить до виведення неплатоспроможного банку з ринку. Виведення банків з ринку може мати негативні наслідки через збільшення навантаження на орган врегулювання, через втрату довіри до банківських установ у випадках масової ліквідації банків, через недотримання суспільних інтересів у забезпеченні фінансовій стабільності. Виходячи з цих позицій пошук

шляхів роботи з проблемними банкам щодо врегулювання неплатоспроможності є важливим науковим завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Серед вагомих наукових досліджень функціонування проблемних банків та інструментів врегулювання неплатоспроможності здійснювали такі науковці, як: Avgouleas E. та інші [1], Deslandes J., & Magnus M. [2], Festić M. [3], Merler S. [4], Schelo S. [5], Возняковська К. [6], Гаркавенко В. [7], Ількова Н. [8], Ходакевич С. та інші [9], Шаповал Ю. [7] та інші дослідники.

Водночас, у сучасному західному науковому середовищі й досі точаться дискусії стосовно режимів та способів врегулювання неплатоспроможності банків, що є базовим підґрунтям для забезпечення стабільності банківської системи та відновлення довіри до фінансового сектора. Нажаль у вітчизняній науковій спільноті домінують роботи правового характеру щодо банкрутства банків, сутності основних понять та режимів виведення банків з ринку. Разом з тим, в економічній теорії та практиці цим питанням не приділяється значна увага. Це обумовило актуальність обраного дослідження, визначило його мету та завдання.

З огляду на зазначене метою дослідження є систематизація основних способів врегулювання неплатоспроможності банків та оцінка їх ефективності. В межах поставленої мети передбачається вирішення таких завдань: огляд діючих способів врегулювання неплатоспроможності вітчизняних банків; аналіз ефективності діяльності ФГВ по виведенню банків з ринку; формування пропозицій щодо вдосконалення способів врегулювання неплатоспроможності.

Формулювання цілей статті

Для досягнення визначеної мети використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, застосування яких забезпечило ґрунтовність, об'єктивність і достовірність поданих у дослідженні положень і висновків. Використані такі методи: систематизації та узагальнення (при визначенні способів врегулювання неплатоспроможності банків); аналізу, синтезу, індукції, дедукції (для виявлення особливостей способів врегулювання неплатоспроможності та оцінці ефективності політики виведення банків з ринку); графічний (для унаочнення матеріалу).

Виклад основного матеріалу

оточні правила ЄС дають два варіанти поведінки з банками, які зазнають або можуть зазнати проблем функціонування: ліквідація або врегулювання. Метою врегулювання є те, щоб пересічні клієнти не помічали жодних змін у повсякденному банківському бізнесі, навіть якщо їхній банк потрапляє у скрутне становище. Схеми врегулювання є альтернативою примусовій ліквідації, яка триває багато років і під час якої кредитори не мають доступу до своїх коштів. Згідно з McGuire [10, с. 3-12], механізми врегулювання залежать від юрисдикції, законодавчої бази країни та включають: а) ліквідація банківської установи, що передбачає відкликання ліцензії, продаж активів для погашення зобов'язань перед вкладниками та/або іншими кредиторами; б) залежно від правової бази: власники банку можуть бути усунені від володіння банком, або, їхні права можуть бути тимчасово обмежені з метою покращення фінансового стану банку, або банк готується до продажу чи злиття з іншою установою; в) інструмент врегулювання, який дозволяє купівлю та прийняття на себе зобов'язань щодо передачі операцій проблемного банку іншому, здоровому банку, прийняття на себе депозитів та активів санаційним банком, а також поглинання проблемних активів банку органом врегулювання; г) брідж-банк як форма купівлі та прийняття на себе зобов'язань, коли уряд створює банк, до якого можуть бути передані всі або окремі активи неплатоспроможного банку, з метою здійснення продажу приватному інвестору в майбутньому; д) націоналізація, яка відбувається, коли уряд бере на себе право власності на установу. Ці елементи можуть використовуватися в той чи іншій юрисдикції в різній комбінації, в інтерпретації відповідно до національного законодавства.

Рис.1. Базові елементи механізму врегулювання неплатоспроможності банку

Джерело: розроблено авторами на основі узагальнення [10]

Врегулювання неплатоспроможності передбачає вживання відповідних заходів спрямованих на **запобігання та/або подолання** наслідків неможливості виконання банком (частково чи повністю) свої функціональних обов'язків за будь-яких видів неплатоспроможності. Слушною є думка, що «**врегулювання неплатоспроможності банку** передбачає балансування грошових потоків, як сукупності фінансових ресурсів, забезпечення можливості їх мобілізації, ефективного розподілу й використання для подолання та запобігання неплатоспроможності, досягнення ефекту збереження активів та зобов'язань в банківській системі для недопущення порушення функціонування банку та забезпечення фінансової стабільності» [11].

Реформою 2012 року в Україні з прийняттям Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» [12]. (надалі Закон про гарантування вкладів) Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (надалі - ФГВ) були передані від НБУ повноваження щодо виведення неплатоспроможних банків з ринку. ФГВ у процесі вибору способу виведення неплатоспроможного банку з ринку керується принципом найменших витрат для Фонду на основі проведення порівняльного аналізу та обґрунтування витрат пов'язаних із процесом виведення банку з ринку. Принцип найменших витрат означає порівняння витратності способів врегулювання (пропозиції, яку надає інвестор) із витратністю на ліквідації з виплатима. Ліквідація для Фонду є найбільш затратним способом за замовчуванням.

Правові засади виведення неплатоспроможного банку з ринку визначені у статті 39 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», та передбачені планом врегулювання, включають такі способи:

- 1) ліквідація банку з відшкодуванням з боку Фонду коштів за вкладями фізичних осіб у порядку, встановленому цим Законом;
- 2) ліквідація банку з відчуженням у процесі ліквідації всіх або частини його активів і зобов'язань на користь приймаючого банку;
- 3) відчуження всіх або частини активів і зобов'язань неплатоспроможного банку на користь приймаючого банку з відкликанням банківської ліцензії неплатоспроможного банку та подальшою його ліквідацією;
- 4) створення та продаж інвестору перехідного банку з передачею йому активів і зобов'язань неплатоспроможного банку і подальшою ліквідацією неплатоспроможного банку;
- 5) продаж неплатоспроможного банку інвестору [12].

Найбільшого застосування щодо виведення неплатоспроможного банку у вітчизняній практиці є перший спосіб - *ліквідація банку з відшкодуванням з боку Фонду коштів за вкладями фізичних осіб*. Трохи більше 80% банків від загальної кількості визнаних неплатоспроможними та ліквідованих були виведені з ринку саме в цей спосіб. Цей спосіб передбачає відкликання банківської ліцензії, виплату (відшкодування) вкладникам належних їм вкладів у порядку, визначеному законодавством та нормативно-правовими актами Фонду, з подальшим припиненням неплатоспроможного банку як юридичної особи (ліквідацією) [13].

Цей спосіб є найшвидшим і Фонду не потрібно проводити конкурс для пошуку приймаючого банку або інвестора, здійснювати процес продажу/передачі активів та зобов'язань правонаступнику. Поряд з цим відмітимо, що вказаний спосіб є найбільш витратним для ФГВ, оскільки виникають лише зобов'язання перед вкладниками ліквідаційних банків і не передбачається поповнення бюджету фонду за рахунок відкритого продажу активів неплатоспроможного банку. За допомогою цього способу ФГВ лише відшкодує кошти вкладникам та ліквідує банк. За оцінками фахівців Світового банку обсяг повернення коштів від ліквідаційної процедури в Україні є одним з найнижчих у світі. Так, протягом 2015-2022 років, ФГВ забезпечив виплату понад 90 млрд грн вкладникам більше 90 банків, які були переважно виведені з ринку способом - ліквідація банку з відшкодуванням з боку Фонду коштів за вкладями фізичних осіб.

Отже, ліквідацію банку з відшкодуванням з боку Фонду коштів за вкладями фізичних осіб не вважаємо способом врегулювання, на відміну від інших способів (рис.2).

Рис. 2. Способи врегулювання неплатоспроможності проблемних банків в Україні

Джерело: розроблено авторами

Другий спосіб виведення неплатоспроможного банку тлумачиться в українському законодавстві як процедура виведення неплатоспроможного банку з ринку, що передбачає відкликання НБУ банківської ліцензії неплатоспроможного банку, передачу переможцю відкритого конкурсу всіх або частини активів і зобов'язань неплатоспроможного банку, з подальшим припиненням неплатоспроможного банку як юридичної особи (ліквідацією) [13]. Спосіб за своєю суттю відповідає третьому способу - це передавання активів та зобов'язань неплатоспроможного банку до приймаючого банку. Цей спосіб відрізняється від третього лише тим, що виконання передавання активів та зобов'язань до приймаючого банку відбувається в перші 30 днів ліквідаційної процедури. Таким чином у ФГВ є додатковий час для реалізації способу, в разі якщо на виконання способу часу було недостатньо в період тимчасової адміністрації. На практиці цей спосіб не був реалізований ФГВ.

У випадку врегулювання неплатоспроможності у третій спосіб шляхом відчуження активів і зобов'язань неплатоспроможного банку на користь приймаючого банку (P&A), неплатоспроможний банк під керівництвом тимчасового адміністратора Фонду передає всі або частину активів та зобов'язань (не менше суми вкладів, гарантованих Фондом) до приймаючого банку. Приймаючий банк – це банк, який визначений переможцем відкритого конкурсу з виведення банку з ринку за результатами його цінової пропозиції з урахуванням принципу найменших витрат. В подальшому НБУ, за поданням ФГВ, приймає рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію неплатоспроможного банку (припинення неплатоспроможного банку як юридичної особи). Варіанти структури даного способу наведені на рис. 4.

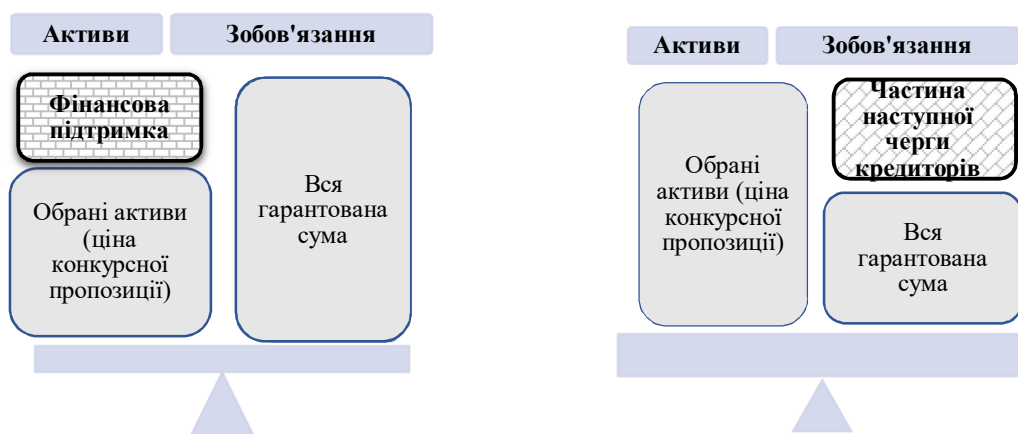

Рис. 4. Врегулювання неплатоспроможності банків шляхом відчуження активів та зобов'язань

Джерело: розроблено авторами

Цей спосіб дещо переключається із другим, проте має свої особливості. Насамперед, найбільша відмінність полягає в тому, що спочатку відбувається передавання активів і зобов'язань неплатоспроможного банку і лише потім розпочинається процес ліквідації. Відповідно до другого способу процедури здійснюються навпаки: в процесі ліквідації відбувається відчуження активів і зобов'язань неплатоспроможного банку протягом перших 30-днів, якщо є приймаючий банк. В разі відсутності якого по закінченню встановленого терміну банк ліквідується за сценарієм першого способу.

Відмітимо, що за третім способом, у разі успішного укладання ФГВ договору з приймаючим банком, Фонд не здійснює відшкодування коштів за вкладками фізичних осіб, оскільки вкладники стають клієнтами банку, якому відчужені активи та зобов'язання неплатоспроможного банку. Активи банку передаються за ціною конкурсної пропозиції переможцю конкурсу, а пасиви – за балансовою вартістю, не менше гарантованих зобов'язань на дату передачі. ФГВ надає приймаючому банку фінансову підтримку у формі компенсації за прийняті зобов'язання або у вигляді позики. Відшкодуванню, за допомогою фінансової підтримки, підлягає лише та частина зобов'язань (вкладів фізичних осіб), яка не передалась приймаючому банку. Фінансова підтримка менша за суму переданих вкладів на розмір премії яка є платою за залучені вклади і дорівнює частині недіючих, «мертвих», вкладів за статистикою Фонду. Фінансова підтримка у формі компенсації відбувається у грошовій формі, є безповоротною і надається траншами. Розмір премії пропонується учасником конкурсу, і становить, зазвичай, не менше 2,5%. Відшкодування у вигляді позики надається на засадах строковості та із сплатою відсотків не нижче облікової ставки НБУ.

Отже, процес виведення неплатоспроможного банку за допомогою третього способу є доволі непростим. Вважаємо, що ключовим фактором в цьому способі, як і в наступному, є ефективна оцінка активів та зобов'язань зі сторони ФГВ (рис. 5), а також якісна оцінка фінансового стану приймаючого банку та його спроможності виконати зобов'язання перед вкладниками і кредиторами – зі сторони НБУ. Для

оцінки активів Фонд може залучати незалежних суб'єктів оціночної діяльності (СОД) та/або визначає вартість активів за власною методикою.

Рис. 5. Порівняння запропонованої ціни активів

Четвертий спосіб врегулювання – це створення та продаж інвестору перехідного банку з передачею йому активів і зобов'язань неплатоспроможного банку і подальшою ліквідацією неплатоспроможного банку (рис. 6).

Рис. 6. Врегулювання неплатоспроможності банку шляхом створення перехідного банку

Джерело: розроблено авторами

При виборі цього способу врегулювання ФГВ створює перехідний банк, або іноді ще називають «брідж-банку», у формі акціонерного товариства з новою ліцензією. Перехідний банк – це банк, який створено у процесі підготовки до виведення неплатоспроможного банку з ринку, єдиним акціонером якого є ФГВ до дня продажу цього банку інвестору (об'єднанню інвесторів). Потім Фондом призначаються керівники перехідного банку, які розпочинають виконання своїх посадових обов'язків. Наступним кроком є передача активів і зобов'язань неплатоспроможного банку перехідному банку. Відмітимо, що активи неплатоспроможного банку можуть передаватися перехідному банку частково, згідно з конкурсною пропозицією, а зобов'язання за вкладями фізичних осіб, гарантовані Фондом передаються в повному обсязі, також можуть передаватися й інші зобов'язання, але в порядку черговості, визначеному в Законі «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб». Решта активів та зобов'язань залишається в неплатоспроможному банку, який Фонд в подальшому ліквідує. Новий банк продається ФГВ інвестору-переможцю конкурсу. Важлива умова цього способу така ж, як у відчуженні активів та зобов'язань – сума зобов'язань, які передаються повинна бути не меншою суми вкладів, які гарантує Фонд.

Насамперед зазначимо, що ФГВ перед тим як створювати перехідний банк повинен переконатись, що є охочі придбати такий банк (ФГВ від потенційних інвесторів вимагає письмове зобов'язання щодо придбання перехідного банку, сплату гарантійного внеску та план заходів приведення діяльності перехідного банку до вимог законодавства). Тільки за наявності потенційних інвесторів, ФГВ розпочне процес створення перехідного банку із неплатоспроможного, оскільки це тривалий та витратний процес. Нагадаємо, що ФГВ у процесі вибору способу виведення банку з ринку постійно керується принципом найменших витрат для Фонду.

Відмінністю процедури відкритого конкурсу четвертого способу від третього є лише об'єкт продажу: у процесі 3 способу виведення банку з ринку ФГВ продає активи та зобов'язання неплатоспроможного банку, а у процесі 4 способу - ФГВ продає перехідний банк (акції банку). Зауважимо, що потенційні інвестори можуть брати участь у відкритому конкурсі продажу перехідного банку лише за умов попереднього погодження їхньої кандидатури НБУ.

Після визначення переможця/ів відкритого конкурсу, ФГВ, на підставі договору купівлі-продажу, здійснює продаж акцій перехідного банку інвестору. Кошти від продажу акцій перехідного банку спрямовуються на поповнення коштів Фонду [13].

Інвестор не пізніше наступного робочого дня після отримання акцій у власність та їх оплату, письмово повідомляє про це ФГВ. Після реєстрації прав власності інвестора на акції перехідного банку в депозитарній системі ФГВ припиняє керівництво в такому банку [13]. Однак Фонд продовжує нагляд за таким банком, тому призначається куратор від Фонду, який слідкує за процесом приведення діяльності викупленого банку до вимог банківського законодавства.

Останнім кроком процедури врегулювання виступає ліквідація неплатоспроможного банку. Зауважимо, що у процесі виведення неплатоспроможного банку відповідно до четвертого способу, ФГВ також не відшкодовує кошти вкладників фізичних осіб, оскільки всі зобов'язання за вкладками, що гарантовані Фондом, передані перехідному банку в повному обсязі.

Також варто сказати, про існування такого виду перехідного банку як приймаючого на строк до одного року з можливістю продовження ще на один рік. Такий перехідний банк створюється за ініціативою Фонду (без інвестора), та через рік повинен бути проданим інвестору. У випадку, якщо продажу не відбудеться, ФГВ може передати активи та зобов'язання до приймаючого банку. Особливістю цього виду перехідного банку є те, що він відразу має відповідати умовам авторизації – величина капіталу становитиме не менше 200 млн.грн., а нормативи капіталу та ліквідності через три місяці повинні відповідати вимогам банківського законодавства. Не зважаючи на високий рівень гнучкості цього способу, в практиці ФГВ поки такий вид перехідного банку відсутній.

П'ятий спосіб – продаж неплатоспроможного банку – Фонд гарантування продає акції неплатоспроможного банку інвестору – переможцю конкурсу за ціною, визначеною незалежним оцінювачем. Інвестор здійснює докапіталізацію банку на необхідну суму для приведення у відповідність діяльності банку вимогам регулятора (рис 7).

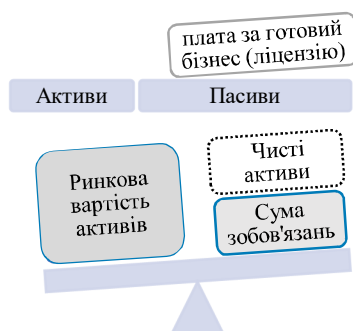

Рис. 7. Врегулювання неплатоспроможності банків шляхом продажу неплатоспроможного банку

Джерело: розроблено авторами

У Положенні про виведення неплатоспроможного банку з ринку вказано, що це спосіб виведення неплатоспроможного банку з ринку, який передбачає перехід права власності на акції неплатоспроможного банку від власників такого банку переможцю відкритого конкурсу [13].

Наголосимо, що застосування цього способу є доречним лише за умов наявних інвесторів, що мають бажання та можливість придбати неплатоспроможний банк і привести його діяльність до вимог законодавства протягом одного місяця із дати купівлі. Вважаємо, що для інвесторів цей спосіб є досить привабливим оскільки вони купують банк із вже сформованою клієнтською базою та мережевою структурою, та, що важливо, із банківською ліцензією. І це є більш вигіднішим ніж створювати новий банк та проходити процедуру ліцензування новоствореного банку.

Наявність практичної реалізації цього способу вказує на його необхідність та ефективність, однак поодинокі випадки реалізації, насамперед, пов'язані із низьким рівнем інвестиційного клімату в державі.

Реалізуючи перелічені способи та прагнучи досягти цілей врегулювання неплатоспроможності, державний орган з питань врегулювання неплатоспроможності має за мету мінімізацію витрат на врегулювання, уникнення нівеляції вартості активів, за винятком випадків, коли це необхідно для досягнення цілей врегулювання та збереження своєї репутації.

При реалізації будь-якого із способів варто пам'ятати, що процес врегулювання має бути ефективним і швидким та уникати дискримінації за типами банків. Ефективність реалізації угод залежить від правильності оціночної вартості та ринкової пропозиції при реалізації активів. Нажаль, саме ці питання є слабкими місцями вітчизняної практики врегулювання. Найбільш розповсюдженим способом виведення банків з ринку в Україні є ліквідація. Разом з тим, порівняння суми отриманої в процедурі ліквідації та ціни за відповідні активи, яка була запропонована в конкурсній пропозиції, свідчить про неефективність даного способу поводження з неплатоспроможними банками (табл. 1).

Таблиця 1

Вибірка оціночних показників вартості активів неплатоспроможних банків у ліквідації, млн.грн.

Банк	Конкурсні пропозиції	Надходження за ліквідацією	Ліквідація мінус Конкурсна	Ліквідація мінус Конкурсна (DCF 10%)	Витрати на ліквідацію
Банк 1	1132	1255	124	-19	174
Банк 2	12422	7077	-5345	-6381	1 095
Банк 3	584	575	-9	-224	119
Банк 4	1676	1260	-416	-734	234
Банк 5	321	166	-154	-206	205
Банк 6	605	741	136	-92	213
Банк 7	6	6	0	-2	29
Банк 8	1	3	2	1	13
Банк 9	10	8	-2	-5	31
Банк 10	52	2	-50	-50	0
Банк 11	23	24	0	-6	36
Total	16831	11117	-5715	-7716	

Джерело: розраховано авторами

Це актуалізує пошук шляхів оптимізації використання способів, спрямованих на врегулювання неплатоспроможності банків і є предметом подальших досліджень.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Розглянувши способи виведення неплатоспроможних банків з ринку ФГВ та особливості процедури їх реалізації, варто окреслити наступні висновки:

По-перше, припинення діяльності неплатоспроможного банку відбувається у формі ліквідації банку, яка є незворотною. Чисто ліквідаційним є перший спосіб, а інші три передбачають виділення та передачу (P&A) частини активів неплатоспроможного банку іншому банку з подальшою ліквідацією неплатоспроможного банку. І лише п'ятий спосіб передбачає продаж неплатоспроможного банку інвестору, тому його можна охарактеризувати як відновлювальний, або санаційний спосіб виведення неплатоспроможного банку з ринку [14, с. 1].

По-друге, основна частина банків ліквідована відповідно до процедури першого способу - ліквідація банку з відшкодуванням з боку Фонду коштів за вкладками фізичних осіб, що вказує на низьку ефективність інших способів. Тому вважаємо, що вони потребують модернізації та оновлення, насамперед, шляхом наближення вітчизняного банківського законодавства щодо гарантування вкладів до вимог ЄС, зокрема до Директиви 2014/59/ЄС.

По-третє, НБУ у співпраці із ФГВ повинні удосконалити механізм з попередження неплатоспроможності банківських установ через їх фінансове оздоровлення (санації) та імплементувати міжнародний досвід порядку вжиття національними органами своєчасних заходів для попередження неплатоспроможності банків. Оскільки виведення банківських установ з ринку з метою їх ліквідації не гарантує стабільність національної банківської установи, а більшою мірою надриває довіру населення до банківських установ та знижує інвестиційний клімат держави.

Література

1. Avgouleas, E., Goodhart, C., & Schönmaker, D. Bank resolution plans as a catalyst for a global financial reform. *Journal of Financial Stability*. 2013. 9(2), 210–218. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S157230891100060X>. <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2011.12.002>
2. Deslandes, J., & Magnus, M. Further harmonising EU insolvency law from a banking resolution perspective, Economic Governance Support Unit – Directorate General for Internal Policies, 2018. URL: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ BRIE/2018/614514/IPOL_BRI\(2018\)614514_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ BRIE/2018/614514/IPOL_BRI(2018)614514_EN.pdf)

3. Festić M. International Environment: Recovery and Resolution Regimes as the Pillar of the Banking Union. *Naše gospodarstvo/Our Economy*. 2019. 65(2). P. 30–40. DOI: <https://doi.org/10.2478/ngoe-2019-0009> (дата звернення: 15.11.2023).
4. Merler, S. Bank liquidation in the European Union: Clarification needed. *Banking Union Scrutiny*. Bruegel. 2018. Retrieved from <http://bruegel.org/2018/01/bank-liquidation-in-the-european-union-clarification-needed>
5. Schelo, S.. Wenn Banken wanken: Ist das Bankemoratorium ein geeignetes Mittel? *Neue Juristische Wochenschrift NJW, editorial Heft* 42/2008. URL: <https://rsw.beck.de/cms/main?site=NJW>
6. Возняковська К.А. Щодо порядку визнання банку проблемним як передумови його неплатоспроможності [Електронний ресурс] *Право і суспільство*. 2018. № 3. С. 231–237. URL.: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2018_3_42
7. Гаркавенко В. І., Шаповал Ю. І. “Очищення” банківського сектору в Україні: ціна для суспільства та держави. *Ukr. socium*, 2017, 1(60): 108-123 DOI:<https://doi.org/10.15407/socium2017.01.108>
8. Ількова Н.В. Особливості дослідження банкрутства як економічної категорії. Економічний простір: Збірник наукових праць. 2017. №126. С. 5 – 14.
9. Ходакевич С.І., Щеглюк М.С., Озадовський О. М., Стрижак А.П. Ознаки визнання проблемного та неплатоспроможного банку. *Збірник наукових праць “ВЧЕНІ ЗАПИСКИ”*. К.КНЕУ, 2023. 32 (3). С. 266- 278. DOI 10.33111/vz_kneu.32.23.03.24.171.17
10. McGuire, C. (2012). Simple tools to assist in the resolution of troubled banks. The World Bank publication, January. Retrieved from http://siteresources.worldbank.org/EXTFINANCIALSECTOR/Resources/Bank_Resolution_Toolkit.pdf
11. Краснова І. В., Степанець В. С. Євроінтеграційні імперативи врегулювання неплатоспроможності банків в Україні. *Бізнес Інформ*. 2023. №8. С. 217–228. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-8-217-228> URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2023-8_0-pages-217_228.pdf (дата звернення: 20.10.2023).
12. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» : офіц. текст : зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text> (Дата звернення 20.10.2023)
13. Положення про виведення неплатоспроможного банку з ринку, що затверджено рішенням виконавчої дирекції Фонду гарантування вкладів фізичних осіб №2 від 05.07.2012 р.
14. Тараненко Ю. Проблематика виведення банків з ринку та визнання їх неплатоспроможними в Україні. [Електронний ресурс]. URL: <http://pli.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/04/%D0%A2%D0%90%D0%A0%D0%90%D0%9D%D0%95%D0%9D%D0%9A%D0%9E.pdf> (дата звернення 21.10.2023)

References

1. Avgouleas, E., Goodhart, C., & Schönmaker, D. Bank resolution plans as a catalyst for a global financial reform. *Journal of Financial Stability*. 2013. 9(2), 210–218. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S157230891100060X>. <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2011.12.002>
2. Deslandes, J., & Magnus, M. Further harmonising EU insolvency law from a banking resolution perspective, *Economic Governance Support Unit – Directorate General for Internal Policies*, 2018. URL: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/614514/IPOL_BRI\(2018\)614514_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/614514/IPOL_BRI(2018)614514_EN.pdf)
3. Festić M. International Environment: Recovery and Resolution Regimes as the Pillar of the Banking Union. *Naše gospodarstvo/Our Economy*. 2019. 65(2). P. 30–40. DOI: <https://doi.org/10.2478/ngoe-2019-0009> (data zvernennia: 15.11.2023).
4. Merler, S. Bank liquidation in the European Union: Clarification needed. *Banking Union Scrutiny*. Bruegel. 2018. Retrieved from <http://bruegel.org/2018/01/bank-liquidation-in-the-european-union-clarification-needed>
5. Schelo, S.. Wenn Banken wanken: Ist das Bankemoratorium ein geeignetes Mittel? *Neue Juristische Wochenschrift NJW, editorial Heft* 42/2008. URL: <https://rsw.beck.de/cms/main?site=NJW>
6. Vozniakovska K.A. Shchodo poriadku vyznannia banku problemnym yak peredumovy yoho neplatospromozhnosti [Elektronnyi resurs] *Pravo i suspilstvo*. 2018. № 3. S. 231-237. URL.: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2018_3_42
7. Harkavenko V. I., Shapoval Yu. I. “Ochyschennia” bankivskoho sektoru v Ukraini: tsina dlia suspilstva ta derzhavy. *Ukr. socium*, 2017, 1(60): 108-123 DOI:<https://doi.org/10.15407/socium2017.01.108>
8. Ilkova N.V. Osoblyvosti doslidzhennia bankrutstva yak ekonomichnoi katehorii. *Ekonomichnyi prostir: Zbirnyk naukovykh prats*. 2017. №126. С. 5 – 14.
9. Khodakevych S.I., Shchehliuk M.S., Ozadovskyi O. M., Stryzhak A.P. Oznaky vyznannia problemnogo ta neplatospromozhnogo banku. *Zbirnyk naukovykh prats “VChENI ZAPYSKY”*. К.КНЕУ, 2023. 32 (3). С. 266- 278. DOI 10.33111/vz_kneu.32.23.03.24.171.17
10. McGuire, C. (2012). Simple tools to assist in the resolution of troubled banks. The World Bank publication, January. Retrieved from http://siteresources.worldbank.org/EXTFINANCIALSECTOR/Resources/Bank_Resolution_Toolkit.pdf
11. Krasnova I. V., Stepanets V. S. Yevrointehratsiini imperatyvy vrehuliuvannia neplatospromozhnosti bankiv v Ukraini. *Biznes Inform*. 2023. №8. С. 217–228. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-8-217-228> URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2023-8_0-pages-217_228.pdf (data zvernennia: 20.10.2023).
12. Закон Ukrainy «Pro systemu harantuvannia vkladiv fizychnykh osib» : ofits. tekst : zi zminamy ta dopovnniamy. [Elektronnyi resurs]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text> (Data zvernennia 20.10.2023)
13. Polozhennia pro vyvedennia neplatospromozhnogo banku z rynku, shcho zatverdzheno rishenniam vykonavchoi dyrektsii Fondu harantuvannia vkladiv fizychnykh osib №2 vid 05.07.2012 r.
14. Taranenko Yu. Problematyka vyvedennia bankiv z rynku ta vyznannia yikh neplatospromozhnyy v Ukraini. [Elektronnyi resurs]. URL.: <http://pli.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/04/%D0%A2%D0%90%D0%A0%D0%90%D0%9D%D0%95%D0%9D%D0%9A%D0%9E.pdf> (data zvernennia 21.10.2023)